

SANCAKTEPE AZİZ BAYRAKTAR ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

Dini Kavramlar Yarışması Sözlüğü

Hazırlayanlar

Merve ERAVCI & Meryem GÜNDOĞDU

İÇİNDEKİLER

Ahid

Ahkâm

Akide

Aşere-i Mübeşşere

Biât

Câiz

Cihâd

Dalâlet

Ehl-i Beyt

Eman

Fâsık

Feraset

Fakîh

Fıkıh

Fidye

Fitre

Hamdele

Havf ve Reca

Hasene

Hidâyet

Hilfû'l-Fudûl

Hilm

İfrat ve Tefrit

İhlas

İhsân

İnfâk

İrşad

İrtidâd

İsâr

İstihâre

İstinbat

İtidal

Kade-i Âhire

Kade-i Ūlâ

Kazâ

Keffâret

Kudsî Hadis

Kütüb-i Sitte

Mesbûk

Meşrû

Musafaha

Müçtehit ve İçtihad

Müellef-i Kulûb

Müdrîk

Mükellef

Münâfık

Nâfile

Nisâp

Nübüvvet

Regâib

Revâtib

Riba

Risâlet

Riya

Rûkûn

Sahabî

Sehiv Secdesi

Sıla-i Rahim

Taassub

Taabbudi

Tâ'dîl-i Erkân

Taharet

Tahkik

Takva

İÇİNDEKİLER

Tasadduk

Tasdik

Tazim

Tekfir

Telbiye

Tevekkül

Tevhid

Tezkiye

Tilâvet Secdesi

Üsve-i Hasene

Vâcib

Vahdaniyet

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Dini Kavramlar Yarışması Sözlüğü

A

AHİD

Ahid kelimesi mastar olarak "bir şeyin yerine getirilmesini emretmek, tâlimat vermek, birine söz vermek"; isim olarak ise "emir, taahhüt, antlaşma, güven veren söz, yükümlülük, tâlimat" gibi anlamlara gelir.

C

"Onlar ne zaman bir ahid yaptılarsa, içlerinden birtakımı o ahdi bozmadı mı? Zaten onların çoğu iman etmez."
(Bakara Suresi 2/100.)

B

AHKÂM

Sözlükte "iyileştirmek amacıyla men etmek, düzeltmek; karar vermek; ilim, derin anlayış; siyasi anlayış" gibi anlamlara gelen hüküm kelimesinin çoğuludur.

"Sana ne vahyedilirse ona uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. O hüküm verenlerin en hayırlısıdır."
(Yunus Suresi 10/ 109)

AKİDE

İnanç esaslarının bütünü. Bu durumda akide "gönülden bağlanılan şey" anlamına gelir; bir terim olarak da "inanılması zaruri olan ilke" diye tarif edilebilir.

Âişe r.a'dan rivayet edildiğine göre Resûlullah sav. şöyle buyurdu:
"Dinimizde olmayan bir iş yapanın bu yaptığı reddedilmiştir."
(Müslim, Akide 17-18.)

**AŞERE-İ
MÜBEŞŞERE**

Henüz hayatta iken Hz. Muhammed (s.a.s.) tarafından cennetlik oldukları kendilerine müjdelenen on sahâbi.

Abdurrahman ibn Avf rivayetiyle gelen bir hadise göre, cennetle müjdelenenler şunlardır: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Talha ibn Ubeydullah, Zübeyr ibn Avvam, Abdurrahman ibn Avf, Sa'd ibn Ebî Vakkas, Ebû Ubeyde ibn Cerrah ve Sa'id ibn Zeyd'dir. (Ahmed 1/193)

BIÂT

Bir hükümdarın, büyük bir kimsenin hâkimiyetini, hüküm ve yetki sâhibi olduğunu tasdik edip ona tâbi olmayı kabul etme .

"Ey Peygamber! Mü'min kadınlar... hiçbir iyi işte sana karşı gelmemek konusunda sana biat etmek üzere geldikleri zaman, biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan bağışlama dile..." (Mümtehine Suresi 60/12)

A

CÂİZ

Bir söz veya davranışın dinî veya hukukî esaslara uygun olup, yapılmasının serbest ve geçerli olması.

B

CİHÂD

Allah yolunda savaşmak, dinin emir ve yasaklarına uymak, haram ve günahlara karşı nefisle mücadele etmek, İslam'ın bilinmesi, tanınması, yaşanması ve yücelmesi için çalışmak.

C

Abdest bozulmadan, her namaz vaktinde abdest üstüne yeniden abdest almak caizdir.

DALÂLET

Hidayet kavramının zıttı olup, bilerek veya bilmeyerek doğru yoldan sapmak.

"Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, O'na yaklaşmaya vesile arayın ve O'nun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz." (Mâide Suresi 5/35)

"İşte onlar, hidayete karşılık dalâleti satın almış kimselerdir. Bu yüzden alışverişleri onlara kâr getirmemiş ve (sonuçta) doğru yolu bulamamışlardır." (Bakara Suresi 2/16)

EHL-İ BEYT

Ev halkı anlamına gelen bu terim, İslam tarihinde Hz. Peygamberin aile fertleri için kullanılmıştır.

"...Ey Peygamberin ehl-i beyti (ev halkı)! Şüphesiz ki Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz yapmak ister." (Ahzâb Suresi 33/33)

EMAN

İslâm ülkesine girmek veya İslâm ordusuna teslim olmak isteyen bir yabancıya verilen can ve mal güvencesi.

"Müslümanların emanı birdir; en aşağı derecede bulunan bir müslüman da eman verebilir." (Buhârî, "Cizye", 10)

FÂSİK

Allah ve Peygambere itaat etmeyen, dinî görevlerini terk eden ve günah fiilleri işleyen kişi.

"Andolsun ki sana apaçık âyetler indirdik. Onları ancak fâsıklar inkâr eder." (Bakara Suresi 2/99)

FERASET

Kişide bulunan hemen anlama, çabuk kavrama, zihin uyanıklığı, kuvvetli anlayışı ifade eder.

"Mü'minin firâsetinden sakınınız! Çünkü o, Allâh'ın nûruyla bakar." buyurmuştur. (Tirmizî, Tefsîr, 15/3127)

A

FIKİH & FAKÎH

İslam hukukunda din ve dünya işleri ile ilgili ana kaynaklardan yararlanarak konulmuş olan kuralların bütünüdür. Bu alan ile ilgilenen din bilginine de fakih denir.

B

FİDYE

Esareten kurtulmak için veya yerine getirilmeyen yahut kusurlu olarak eda edilen bazı ibadetlerin telâfisi amacıyla ödenen bedel.

C

FİTRE

Ramazan ayını yaşamamanın, onun mükâfat ve bereketinden faydalanmanın bir şükran belirtisi olarak, gücü yetenlerin, Ramazan ayında miktarı belli olarak verdiği sadakadır.

"Bununla beraber müminlerin hepsinin toptan savaşa çıkmaları doğru değildir. Onların her kesiminden bir grup toplansa da, dinde fıkıh öğrenseler ve seferden dönen topluluklarını uyarmak üzere geride kalsalar..."
(Tevbe Suresi 9/122)

"...Orucu tutmakta zorlananlar için bir yoksulun (günlük) yiyeceği kadar fidye yeterlidir. Bir iyiliği mecbur olmadan yapan için bu (yaptığı) iyidir. Ama orucu tutmanızı sizin için daha hayırlıdır."
(Bakara Suresi 2/184)

HAMDELE

Allah'a olan şükür ve övgüyü bildirmek için bilhassa vaaz ve hutbelerin, konuşma, kitap ve yazıların başında genellikle besmele ve salvele ile birlikte kullanılan dua cümlesidir.

İbn Abbas şöyle der: "Resûlullah fitreyi, oruç tutanı anlamsız ve çirkin davranışlardan temizlesin, fakirlere de yiyecek bir lokma olsun diye farz kılmıştır"
(Müsned, V, 432).

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
"Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."
(Fatiha Suresi 1/2)

HAVF VE RECÂ

Havf; korku, kaygı, endişe duygusu.
Recâ; müminlerin günahlarının affedilip cennete gireceklerine dair Allah'a (c.c) karşı besledikleri ümit duygusu.

"...Allâh'a, korkarak ve (rahmetini) ümid ederek duâ edin. Muhakkak ki ihsan sahiplerine Allâh'ın rahmeti çok yakındır."
(el-A'râf, 56)

HASENE

Dinin ve akliselimin iyi ve doğru kabul ettiği her türlü inanç, tutum ve davranışı ifade eder.

Ashaptan Ebû Zerr "Yâ Resûlallah! Lâ ilâhe illallah sözü hasene midir?" sorusuna Peygamber efendimiz (sav)"Evet, hem de en üstünü" şeklinde cevap vermiştir.
(Câmi'ü'l-beyân, VIII, 81).

HİDÂYET

Dünya ve âhiret mutluluğunu sağlayacak yolu gösterme anlamında bir terim.

"Şüphesiz ki sen sevdiğin kişiyi hidayete erdiremezsin..."
(Kasas, 28/56)

HİLFÜ'L-FUDÛL

Bazı Kureş kabilelerinin, Mekke'de haksızlığa ve zulme uğrayan insanlara yardım etmek amacıyla kurdukları, Peygamber efendimizin (sav) de katıldığı cemiyet, diğer adıyla 'erdemliler topluluğu'.

HİLM

Huy yumuşaklığı, yumuşak huyluluk, öfke ve hiddet gerektiren durumlarda kendini yenerek sâkin ve serinkanlı olma.

Peygamber efendimiz (sav)in Hilfû'l-Fudûle nasıl katılmış, öğrenmek için:
<http://www.tarihbilimleri.com/hz-peygamberin-hilful-fudul-erdemliler-birligine-katilmasi.html>

"Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi."
Âl-i İmrân, 2/159.

İFRAT & TEFRİT

İfrat; aşırı gitme, ölçüyü aşma, gereğinden fazla ileri gitme.
Tefrit; ortalamanın gerisinde, aşağısında olma.

"Peygamberimiz kendisine ibadetleri soran bir kimseye namaz, zekât, oruç ve hac ibadetinin Allah'ın emri olduğunu söylemiş, bunun üzerine muhatabının, "Seni hak din ile gönderen Allah'a yemin olsun ki bunlardan ne fazla yaparım ne de az!" demesi üzerine Resûlullah (sav), "Eğer sözüne sadık kalırsa mutlaka cennete girer." buyurmuştur." (Nesâî, Sıyâm, 1.)

İHLAS

Her türlü dini görevleri Allah rızası için, iyi bir niyetle yapmak. Söz ve davranışlarında samimi ve dosdoğru olmak.

"Kurbanların ne etleri, ne de kanları Allah'a ulaşır. Allah'a sadece sizin ihlâs ve samimiyetiniz ulaşır."
(Hac Sûresi (22/ 37))

İHSÂN

Bağışlanan şey. Yardım, iyilik, lutf. Allâh'ı görüyormuş gibi yaşanan kulluk hayâtı.

"Allah sana ihsan ettiği gibi sen de ihsanda bulun"
(el-Kasas 28/77)

İNFÂK

Allah'ın sevgisini kazanmak için kişinin kendi malından harcamada bulunması.

"O (takvâ sahipleri) ki, bollukta da darlıkta da Allah için infâk ederler (harcarlar)..."
(Âl-i İmrân, 134)

İRŞAD

Doğru yolu gösterme, uyarma, dini görevlerini yerine getirmeye çağırma.

"Sizden kim kötü bir iş yapıldığını görürse onu eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmiyorsa dili ile engellesin. Buna gücü yetmiyorsa kalbiyle buğz etsin. Bu, imanin en zayıf derecesidir."
(Müslim, Tirmizi)

A

İRTİDÂD

Bir Müslümanın İslâm dininden çıkarak başka bir dini kabul etmesi.

B

ÎSÂR

İkram etme, ağırlama. Esirgemen, kendinden çok başkalarının menfaatini düşünerek fedâkârlıkla verme.

C

..." İçinizden kim dininden döner de kâfir olarak ölürse, dünyada ve âhirette amelleri boşa giderler işte bunlardır. Cehennem dostları da bunlardır ve orada onlar devamlı kalıcıdır." (Bakara Suresi 2/217)

"..., onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar; ihtiyaç içinde olsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin bencilliğinden korunmayı başarırsa işte kurtuluşa erecekler onlardır." (Haşr Suresi 59/9)

İSTİHÂRE

Yapılması düşünülen bir işin Allah katında hayırlı olan şekliyle gerçekleşmesini isteme.

Câbir b. Abdullah'tan rivayet edilmektedir: "Resûlullah, Kur'an'dan bir sûre öğretir gibi işlerimizin tamamında bize istihâreyi öğretiyor ve şöyle diyordu: 'Biriniz bir şey yapmaya niyet edince farz dışında iki rek'at namaz kılın ve arkasından öğreteceğim duayı okusun ve 'Sonra kalbine ilk doğan duyguya/düşünceye baksın, ona uygun davranması hayırlı olur' demiştir. (Münâvî, I, 450).

İSTİNBAT

Sözlükte "araştırmak, peşine düşmek, sonuca varmak" gibi mânalara gelen istinbât fıkıh usulü terimi olarak "ictihad ve kavrayış yoluyla naslardan hüküm çıkarmak" demektir.

"Onlara güven veya korku hususunda bir haber geldiğinde onu yayarlar; hâlbuki o haberi peygambere veya kendilerinden emir sahibi olanlara götürselerdi, onlardan sonuç çıkarmaya kadir olanlar onu (doğru mu yalan mı olduğunu) bilirdi..." (Nisâ Suresi 4/83)

İTİDAL

Duygu, düşünce, ahlâk ve davranışlardaki denge anlamında olup "iki aşırı tutum ve davranış arasındaki orta hal" şeklinde tanımlanmaktadır.

Eğer onlar Tevrat'ı, incil'i ve Rableri tarafından kendilerine indirileni (Kur'an'i) gereğince uygulasalardı, elbette üstlerinden ve ayaklarının altından (bol bol rızık) yiyeceklerdi. Onlardan orta yolu tutan bir zümre vardır... (Mâide Suresi 5/66)

KADE-İ ÂHİRE

Namazların sonundaki oturuşa verilen isim, son oturuş.

Bütün namazlarımızın son oturularında 'Tahiyyat, Salli-Barik ve Rabbena' dualarını okuruz.

KADE-İ ŪLÂ

Üç ve dört rek'atlı namazların ikinci rek'atında yapılan oturuşa verilen isim, ilk oturuş.

Yatsı namazı ve ikinci namazının sünnetlerinde ilk oturuda 'tahiyyat' duasıyla birlikte 'salli-barik' dualarını da okuruz.

A

KAZÂ

Allah'ın nesnelere ve olayları özellikle sorumluluk doğuran beşerî fiilleri, ezelden planlayıp zamanı gelince yaratması anlamında terimdir.

B

KEFFÂRET

Sözlükte "örtmek, gizlemek, inkâr etmek" mânâsındaki keffâret günah ve hataları örtücü, telâfi edici kurban, sadaka, oruç gibi davranışları ifade etmektedir. Dinin belirli yasaklarının ihlâli durumunda yapılması istenen malî veya bedenî ibadet.

C

"Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık."
(Kamer Suresi 54/49)

KUDSÎ
HADİS

Allah tarafından vahiy, ilham, rüya gibi değişik bilgi edinme yolları ile anlamı Hz. Peygamber'e bildirilen, onun tarafından kendi ifade ve üslûbu ile Allah'a nisbet edilerek rivayet edilen, manası Allah'tan sözleri Peygamber'e ait olan hadislerdir.

"Sadakaları açıktan verirseniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da keffâret olur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."
(Bakara Suresi 2/271)

"Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: Salih kullarım için ben cennette, hiçbir gözün görmediği, hiçbir kulağın işitmediği ve hiçbir beşerin gönlünden geçirmediği nimetler hazırladım."
(Kutsî Hadis)
(Buhârî, Bed'ul-halk, bab: 7)

KÜTÜB-İ
SİTTE

Hiz. Peygamber'in hadislerini toplayan , hadislerin büyük bir kısmını ve genellikle güvenilir olanlarını ihtiva eden altı hadis kitabıdır.

- 1.Buhârî, el-Câmi'uş-şahîh
- 2.Müslim, el-Câmi'uş-şahîh
- 3.Ebû Dâvûd, es-Sünen
- 4.Nesâî, es-Sünen
- 5.İbn Mâce, es-Sünen
- 6.Tirmizî, es-Sünen

MESBÛK

Sözlükte "başkalarını geride bırakmak, geçmek" anlamındaki mesbûk ilk rek'atı kaçırdıktan sonra imama uyan kimseyi ifade eder.

"Sizden biriniz, insanlara namaz kıldırıldığı zaman, hafif tutsun. Çünkü onların arasında zayıf, hasta ve yaşlılar vardır. Herhangi biriniz kendi başına namaz kıldığında ise dilediği kadar uzatsın."
(Müslim, Salât 183-186)

MEŞRÛ

Kanuna uygun, dine uygun, dinin kabul ettiği, caiz gördüğü şey demektir. İslâmî literatürde dinî kaynaklara dayalı hükümleri veya dine ve ilkelerine uygun olan eylem ve işlemleri ifade eden bir terimdir.

Allah (gerektiğinde) yeminlerinizi bozmayı (ve keffâret ödemeyi) size meşru kılmıştır. Allah, sizin yardımcınızdır. O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
(Tahrîm Suresi 66/2)

MUSAFAHA

Sözlükte tokalaşmak anlamına gelen musafaha, karşılaşılan iki insanın selamlaştıktan sonra tokalaşmasını ifade eder. Selâmlaşmanın bir parçası sayılan tokalaşma Hiz. Peygamber'in sünnetinde yer alan âdâb-ı muâşeret kaidelerindedir.

"Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selâmı karşılık verin. Şüphesiz Allah, her şeyin hesabını gereği gibi yapandır."
(Nisâ Suresi 4/86)

MÜÇTEHİT & İÇTİHÂT

Fakihin, tafsili delillerden şer'i ameli hükümleri çıkarmak için bütün imkanını harcaması demektir. Nasslardan hüküm çıkaracak kimseye de müçtehit denilir.

MÜELLEFE-İ KULÛB

Zekat verilecek sınıflardan biri olup, kalpleri kazanılmak, İslam'a ısındırılmak veya kötülüklerinden emin olunmak istenen ya da Müslümanlara faydalı olacakları umulan kişileri ifade eder.

"Üzerinize tâyin edilen yönetici, başı kuru üzüm gibi siyah bir köle de olsa sözünü dinleyip kendisine itaat ediniz."
(Buhârî, Cihâd 39)

MÜDRİK

Sözlükte, 'anlayan, kavrayan, yetişen, erişen, elde eden' gibi anlamlara gelen müdrîk dîni bir kavram olarak, namazın tamamını imam ile birlikte kılan kimseye denir.

"Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir."
(Buhârî, Ezân 30)

MÜKELLEF

Dini hükümlerle yükümlü tutulan, düşünce, söz ve davranışlarında bir takım dünyevi, uhrevî, dîni ve hukuki sonuçlar bağlanan insan demektir.

"Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendine, yapacağı (şer) de kendinedir..."
(Bakara Suresi 2/286)

MÜNÂFİK

Sözlükte "(tarla faresi) yuvasına girmek; (bir kimse) olduğundan başka türlü görünmek" anlamındaki münâfık kelimesi "inanmadığı halde kendisini mümin gösteren" kimse demektir.

"Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların bu çabalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az anarlar."
(Nisâ Suresi 4/142)

NÂFİLE

Farz ve vâcib olmayan, yapıldığında mükafat verilen ancak terk edildiğinde ceza gerektirmeyen amellerdir.

"Müslüman bir kimse, farzların dışında nâfile olarak her gün Allah rızası için on iki rekât namaz kılsa, Allah Teâlâ ona cennette bir köşk yapar."
(Müslim, Müsâfirîn 103)

NİSÂP

Sözlükte "sınır, işaret, asıl, kök, kaynak" anlamlarına gelen nisâb kelimesi fıkıh terimi olarak zekâtın farz olduğunu gösteren zenginlik ölçüsünü ifade eder.

"Yarım hurma vermek suretiyle de olsa kendinizi cehennem ateşinden koruyunuz. O kadarını da bulamayanlar, güzel bir sözle olsun kendilerini korusunlar."
(Buhârî, Edeb 34)

NÜBÜVVET

Allah'ın vahiy yoluyla öğrettiği bilgileri ve O'nun emirlerini insanlara ulaştırıp ilâhî elçilik görevini yapmak demektir.

"Senden önce hiçbir resûl ve nebî göndermedik ki, bir şey temenni ettiği zaman, şeytan onun bu temennisine dair vesvese vermiş olmasın. Ama Allah, şeytanın vesvesesini giderir. Sonra Allah, âyetlerini sağlamlaştırır. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."
(Hac Suresi 22/52)

REGÂİB

Kendisine rağbet edilen şey, bol ve değerli bağış anlamındaki regâib hadis ve fıkıh literatüründe "bol sevap ve mükâfat, faziletli amel" anlamlarına gelir. Hicrî takvime göre yedinci ay olan recebin ilk perşembesini cumaya bağlayan geceye ad olmuştur.

"Sana haram ayda savaşmayı soruyorlar. De ki: "O ayda savaş büyük bir günahdır..."
(Bakara Suresi 2/217)

REVÂTİB

Sözlükte; 'aylık maaş, derece, makam' anlamına gelen revâtib terim olarak; belirli vakitleri bulunan ve düzenli olarak kılınan namazları ifade eder.

"Bir günde on iki rekate kim devam ederse, Allah ona cennette bir ev bina eder: Bu on iki rekatin dördü öğleden önce, ikisi öğleden sonra, ikisi akşamdan sonra, ikisi yatsıdan sonra, ikisi de sabahtan öncedir."
(Tirmizi, Salât, 206.)

RİBA

Artmak, çoğalmak ve fazlaşmak anlamlarına gelen riba; dini terminoloji de ödünç işlemlerinde ve alışverişte karşılığı bulunmayan hakiki veya hükmî fazlalık anlamına gelir ve faiz ile eş anlamlıdır.

"Ey iman edenler! Kat kat arttırılmış olarak faiz yemeyin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz."
(Âl-i İmrân Suresi 3/130)

RİSÂLET

Allah ile insanlar arasında dünya ve âhiretle ilgili ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla yapılan elçilik görevi.

"Size Allah'ın âyetleri okunup dururken ve Allah'ın Resûlü de aranızda iken dönüp nasıl inkâr edersiniz? Kim Allah'a sımsıkı bağlanırsa, kesinlikle o, doğru yola iletilmiştir."
(Âl-i İmrân Suresi 3/101)

RİYA

İbadeti Allah'tan başkası için yapma, ibadetleri kullanarak dünyevî çıkar peşinde olma; Allah'ın emrini yerine getirmek maksadıyla değil insanlara gösteriş olsun diye iyilik yapmaktır.

"Bunlar, mallarını insanlara gösteriş için harcayan, Allah'a ve ahiret gününe de inanmayan kimselerdir. Şeytan kimin arkadaşı olursa, o ne kötü arkadaştır."
(Nisâ Suresi 4/38)

RÜKÜN

Sözlükte; "köşe, ana sütun, bir bütünün ayrılmaz parçası; büyük iş; dayanak, güç" anlamına gelen rükün terim olarak; ibadet ve akitlerin asli unsurlarını ifade eder.

"(Lût da:) "Keşke size karşı (koyacak) bir gücüm olsaydı, ya da sağlam bir desteğe dayanabilseydim" dedi."
(Hûd Suresi 11/80)

SAHABÎ

Sözlükte 'arkadaş, dost' anlamlarına gelen sahâbî; Hz. Peygamber devrinde yetişmiş, Müslüman olarak onu görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve Müslüman olarak ölmüş kimselere denir.

Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever.
(Âl-i İmrân Suresi 3/146)

SEHİV SECDESİ

Namazda yapılan yanılmadan dolayı namazın sonunda secde etmek demektir.

İmam, (yanılarak) namazda hata yaparsa, namazın sonunda sehiv secdesi yapar.
(Müslim, Mesâcid, 94)

SILA-İ RAHİM

Kan bağı ve evlenme yoluyla oluşan akrabalık bağlarını yaşatma, akrabalarla ilişkiyi sürdürme, haklarını gözetme, onlara ilgi gösterme, iyilik ve yardımda bulunma, ziyaret etme demektir.

Faziletli işlerin en üstünü senden ziyareti kesen akrabayı ziyaret ederek ilişkiyi sürdürmendir.
(Ahmed, III, 438)

TAASSUB

Sözlükte bir dine veya bir görüşe aşırı ve körü körüne bağlanmak anlamına gelen taassub dini literatürde; din, ahlak gibi konularda haksızlık derecesinde saplantıya düşmek demektir.

Şüphesiz Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sırf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ayrılığa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, bilsin ki Allah hesabı çok çabuk görür.
(Âl-i İmrân Suresi 3/19)

TAABBUDİ

Bir hükmün, yüce Allah'a ibadete aşırı gayret göstermek, ibadet etmek, kendini ibadete vermek, boyun eğmek gibi anlamlara gelen taabbud alanına dahil olduğunu ifade eder.

(Allah'im!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.
(Fâtiha Suresi 1/5)

TA'DİL-İ ERKÂN

Rükünlerin düzeltilmesi, düzgün yerli yerinde ve doğru yapılması anlamına gelen ta'dil-i erkân dini literatürde, namazın rükünlerini düzgün ve kıvamında yerine getirmek demektir.

Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiş olursanız, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.
(Bakara Suresi 2/110)

TAHARET

Temizlenme, temizlik demektir. Dini literatürde ise maddi ve manevi tüm pisliklerden temizlenmek demektir.

"Temizlik imanın yarısıdır."
(Müslim, Tahâret 1.)

A

TAHKİK

Bir şeyin doğru olduğunu ortaya çıkarma, hakikatini anlayıp bilme.

B

TAKVA

Sözlükte "korumak, korunmak, sakınmak, saygı göstermek, dindar olmak, itaat etmek, korkmak, çekinmek" anlamlarındaki takva "Allah'ın emirlerine uyup yasaklarından kaçınarak azabından korunma" anlamında kullanılır.

C

"Ey iman edenler! Bilmeden birilerine zarar verip de sonra yaptığınıza pişman olmamanız için, yoldan çıkmışın biri size bir haber getirdiğinde doğruluğunu araştırın."
(Hucurat Suresi 49/6)

Onların etleri ve kanları asla Allah'a ulaşmaz. Fakat O'na sizin takvanız (Allah'a karşı gelmekten sakınmanız) ulaşır...
(Hac Suresi 22/37)

TASADDUK

Sadaka vermek anlamına gelmektedir. Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla ihtiyacı olana maddi manevi yardımda bulunmak demektir.

Eğer borçlu darlık içindeyse, ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilerseniz, (borcu) sadaka olarak bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır.
(Bakara Suresi 2/280)

TASDİK

Bir durumun, olayın vb. doğru olduğunu bildirme, doğrulama demektir.

(Ey Muhammed!) Sana vahyettiğimiz kitap (Kur'an), kendinden öncekini tasdik eden hak kitaptır. Şüphesiz Allah (kullarından) hakıyla haberdardır. Onları hakıyla görür.
(Fâtır Suresi 35/31)

TAZİM

Dinî ve ahlâkî metinlerde gerek kutsala gerekse yüksek şahsiyetlere ve makamlara karşı gösterilmesi gereken saygı anlamına gelmektedir.

Sabrederek ve namaz kılarak (Allah'tan) yardım dileyin. Şüphesiz namaz, Allah'a derinden saygı duyanlardan başkasına ağır gelir.
(Bakara Suresi 2/45)

TEKFİR

Sözlükte "örtmek, gizlemek; nankörlük etmek" anlamındaki küfür (küfrân) kökünden türeyen tekfir "küfre nisbet etmek, mümin diye bilinen bir kişi hakkında kâfir hükmü vermek" demektir.

Kim Müslüman kardeşine "kâfir!" derse, muhakkak ki o kelime, ikisinden birine döner. Kendisine kâfir denilen adam, gerçekten kâfir ise, söz onadır. Eğer kâfir değilse, küfür söyleyenin üzerine döner.
(Buhârî, Edeb: 73)

TELBİYE

Hac veya umre niyetiyle ihrama giren kimsenin aşağıdaki sözleri söylemesini ifade eder: "Lebbeyk, Allâhümme lebbeyk. Lebbeyk, lâ şerîke leke lebbeyk. inne'l-hamde ve'n-nîmete leke ve'l-mülk, lâ şerîke lek".

Rabbim! Davetine sözüm ve özümle tekrar tekrar icabet ettim, emrine boyun eğdim. Rabbim! Senin davetine icabet boynumun borcudur. Senin eşin ve ortağın yoktur. Rabbim! Bütün varlığımla sana yöneldim; hamd senin, nimet senin, mülk sendir. Senin eşin ve ortağın yoktur.

TEVEKKÜL

Sözlükte 'dayanmak, güvenmek, vekil tutmak' anlamlarına gelen tevekkül din dilinde; her hususta Allah'a güvenmek, dayanmak, teslim olmak ve işlerini Allah'a havale etmek demektir.

Onu beklemediği yerden rızıklandırır. Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah, her şeye bir ölçü koymuştur. (Talâk Suresi 65/3)

TEVHİD

Sözlükte 'bir şeyin tek olduğuna hükmetmek ve onun böyle olduğunu bilmek' anlamına gelen tevhid; Allah'ın zatını bütün tasavvurlardan, zihinlerdeki hayal ve evhamdan soyutlamak demektir.

Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir. (Bakara Suresi 2/163)

TEZKİYE

Sözlükte "temizlemek, arıtmak, temize çıkarmak" anlamındaki tezkiye tasavvufta; nefsi, ona bulaşan kir ve pisliklerden temizlemek, ruhu manevi kirlere arındırmak demektir.

Nefsini arındıran elbette kurtuluşa ermiştir. Onu kötülöklere boğan da ziyan etmiştir. (Şems Suresi 91/9-10)

TİLÂVET SECDESİ

Kur'an-ı Kerim'de on dört yerde geçen secde ayetlerinin okunması ya da işitilmesi halinde yapılan secdeye denir.

Haydi Allah'a secde edin ve O'na kulluk edin. (Necm Suresi 53/62)

ÜSVE-İ HASENE

Güzel bir örnek, örnek bir karakter, örnek bir şahsiyet anlamlarına gelen ve genellikle Peygamber efendimiz(sav) için kullanılan bir Kur'an tabiridir.

Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır. (Ahzâb Suresi 33/21)

VÂCİB

Sözlükte 'lazım, gerekli, lüzumlu' anlamına gelen vâcib, bir fıkıh terimi olarak; yapılması kesin ve bağlayıcı bir şekilde istenen fiildir. Farzlarda olduğu gibi vâciblerin de kesin olarak yapılması gerekir.

"Yalan yere yemin ederek bir müslümanın hakkını gasbeden kimseye Allah cehennemi vâcib, cenneti de haram kılar." (Müslim, İmân 218.)

VAHDANİYET

Sözlükte "bir, yegâne, tek" anlamındaki vahd (vahdet) kökünden türeyen Vahdaniyyet, Cenab-ı Hakk'ın zatında, sıfatlarında ve fiillerinde bir ve tek olması, yaratma ve uluhiyyette ortağının bulunmaması anlamına gelmektedir.

"De ki: O, Allah birdir. Allah Samed'dir. O, doğurmamış ve doğmamıştır. Onun hiçbir dengi yoktur." İhlâs Suresi

SON

*Sancaktepe Aziz Bayraktar Anadolu
İmam Hatip Lisesi*

SAİHL

SANCAKTEPE AZİZ BAYRAKTAR ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ